Opetus- ja kulttuuriministeriö
Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto

Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjallinen lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle säteilylaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 28/2018 vp.), 17.4.2018

Yleisiä huomioita

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää erinomaisena, että esitykseen sisältyvät säännökset ammattipätevyyden tunnustamisesta. OKM pitää kuitenkin ongelmallisena sitä, että säännösten muotoilusta ei yksiselitteisesti käy ilmi, että kyseessä on usean eri säännellyn ammatin luominen. Tämä voi johtaa myös lukuisiin epäselvyyksiin lain tulkinnassa.

Ministeriö kiinnittää huomiota jo aiemmassa lausunnossaan esittämäänsä huoleen koulutuksen rahoituksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitus oppilaitoksille ja korkeakouluille kattaa pääsääntöisesti tutkintoon johtavan koulutuksen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kehyksissä ei ole rahoitusta uusien koulutusohjelmien kehittämistyöhön eikä niiden toimeenpanoon. Korkeakoulut voivat autonomiansa puitteissa harkita, missä määrin osaamisvaatimukset on mahdollista saavuttaa olemassaolevien koulutusten puitteissa, mutta osaamisen varmistamiseksi järkevintä olisi varata tarvittavalle lisäkoulutukselle kansallinen lisärahoitus. Erityisesti olemassa olevien työtekijöiden toimenkuvien laajentamiseen tai heille suunnatun uuden koulutustarjonnan luomiseen on varattava sektorilainsäädännöstä vastaavan ministeriön rahoitusta.

Valtion taloudellisiin vaikutuksiin on lisättävä kustannukset, jotka syntyvät STM:lle ja korkeakouluille uusien vaadittujen koulutusten järjestämisestä ja suunnittelusta. Vaihtoehtoisesti muussa sopivassa kohdassa on kuvattava selkeästi, miten kunnat, työnantajat tai työntekijät kattavat nämä kustannukset, jotka aiheutuvat uusista koulutustarpeista korkeakouluille. Kohdassa 4.1.4.3 Säteilyturvallisuusasiantuntijan ja säteilyturvallisuusvastaavan koulutus (taloudelliset vaikutukset) on lisättävä ja täsmennettävä koulutuksen järjestämisen taloudellisia vaikutuksia. Jos on tarkoitus, että korkeakoulut tuottavat kyseisen koulutuksen liiketaloudellisin perustein samoin kuin korkeakoululaitoksen ulkopuoliset koulutusorganisaatiot, tämä on tuotava selvästi esille.

OKM pitää tärkeänä, että STM suunnittelee lisäkoulutuksen rahoitus- ja toteutusmallin uuden säädöspohjan ja koulutusvelvoitteiden voimaantulon yhteydessä.

Pykäläkohtaiset kommentit

37 § 1 mom ja 41 § 1 mom, 3 mom on syytä tarkentaa viittauksella Opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen yliopistojen koulutusvastuun täsmentämisestä (1451/2014), koska laissa ei ole lueteltu koulutusaloja.

Pykälän perusteluissa on laajasti selostettu sairaalafyysikon koulutusta. Perusteluista saa käsityksen, että sairaalafyysikon koulutuksen sisältö ja koulutuksen sisällyttäminen lisensiaatin tutkintoon perustuu yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annettuun valtioneuvoston asetukseen (794/2004) ja muihin säädöksiin. Perusteluja on syytä tältä osin selventää, sillä sairaalafyysikon koulutuksesta säädetään vain terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun valtioneuvoston asetuksen 2 b §:ssä, jonka mukaan sairaalafyysikon ammattiin johtavalla koulutuksella tarkoitetaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja

valvontaviraston hyväksymää vähintään neljävuotista yhtenäistä koulutusta. Koulutuksen sisällöt ja järjestämistapa perustuvat yliopistojen yhteisiin päätöksiin.

42 § Säteilyturvallisuusvastaavan hyväksyminen ja kelpoisuuden toteaminen

> *Ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa Säteilyturvakeskus päättää ulkomailla hankitun säteilyturvallisuusvastaavan pätevyyden tuottamasta oikeudesta toimia säteilyturvallisuusvastaavana Suomessa noudattaen mainittua lakia.*

Pykälän muotoilua on tarpeen vielä selventää.

44 § 2 – 3 mom: Selvyyden vuoksi molemmissa momenteissa pitäisi käyttää samaa ilmaisua, joko käytännön edellytykset tai käytännön vaatimat edellytykset.

45 §: Syytä täsmentää sanamuodossa tai perusteluissa, että oletettavasti vain yliopisto voi järjestää säteilyturvallisuusasiantuntijan säteilysuojelukoulutusta, koska kelpoisuusvaatimuksena on yliopistolaissa tarkoitettu ylempi korkeakoulututkinto. Vrt. 46 §: muu koulutusorganisaatio voi järjestää vain säteilyturvallisuusvastaavan säteilysuojelukoulutusta.

47 § Säteilysuojeluosaaminen säteilyn lääketieteellisessä käytössä

> *Toiminnanharjoittajan vastuulla on, että säteilyn lääketieteelliseen käyttöön osallistuvilla työntekijöillä on soveltuva kelpoisuus, johon sisältyy säteilysuojeluosaaminen.*
>
> *Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset soveltuvasta kelpoisuudesta ja säteilysuojelun osaamisvaatimuksista.*

OKM:n hallinnonalan näkökulmasta on tärkeää, että laki on yksiselitteinen, sillä kelpoisuusvaatimukset heijastuvat myös korkeakoulujen koulutustarjontaan ja koulutuksen kysyntään. Sanan ”kelpoisuus” käyttäminen tässä yhteydessä tuottaa epäselvyyttä, sillä se on mahdollista tulkita tässä yhteydessä synonyyminä myös koulutukselle tai osaamiselle. Mikäli tässä tarkoitetaan säädettyä kelpoisuutta, olisi syytä tuoda esiin, mistä säädetyistä kelpoisuusvaatimuksista on kyse. OKM:n huomiota herättää myös se, että lain tasolle tuodaan varsin laajaa ja väljä valtuus säätää kelpoisuudesta asetuksella. Tällöin kyseessä ei ole enää soveltuva kelpoisuus, vaan erikseen säädetty kelpoisuus. Soveltuvalla kelpoisuudella tarkoitetaan yleensä sellaista kelpoisuutta, jossa työnantajalla on harkintaa pohjakoulutuksen soveltuvuuden arvioinnissa.

OKM pitää tärkeänä, että erilaiset pohjakoulutusta täydentävät osaamiskokonaisuudet olisi pystyttävä suorittamaan myös tutkinnon suorittamisen jälkeen. Tästä syystä säteilysuojeluosaaminen tulee pystyä hankkimaan myös muutoin kuin tutkintoon johtavassa koulutuksessa (pohjakoulutuksessa, joka muodostaa osan kelpoisuudesta). Pykälän sanamuodot ”soveltuva kelpoisuus, johon sisältyy säteilysuojeluosaaminen” ovat tulkittavissa siten, että säteilysuojeluosaamista ei voi suorittaa muutoin, kuin osana tutkintoa (joka kelpoisuuden ehdoksi on säädetty), mitä OKM pitää ongelmallisena.

Ylitarkastaja Sanna Hirsivaara, sanna.hirsivaara@minedu.fi

Hallitusneuvos Laura Karppinen, laura.karppinen@minedu.fi